

זוֹמֶת

הארות והערות שונות

הישר בעיניו, כי זהו יהי' פגם בעליונים, רק יקבלו ממנו כל אשר יצוה. ע"ש כל דבריו הקדושים ויונעם לך.

ועי' במדרש ר"פ ויגש מלכים מדיינים זע"ז אנן מה איכפת לך, ויהי' שנוכה בקרוב להתגלות הקב"ה יושב באמצע מחול הצדיקים, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו בב"א.

עקב עקיבא מאשינסקי
[רב דקהל אמונת ישראל במאנסי]

בשם אומרו

בספה"ק בת עין מהרה"ק ר' אברהם דוב מאווריש זי"ע בפרשת תולדות הביא גאולה לעולם כאומר דבר בשם אומרו - ה"ה הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע בעמח"ס אור המאיר. על הפסוק ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו וגו' הביא פי' ששמע בעצמו מפי הרה"ק הנ"ל על נוסח התפלה 'הבוחר בשירי זמרה' היינו שבורא כל עולמים ב"ה בוחר בשיריים של זמרה היינו למי שמשים עצמו כשיריים בשעת זמרה ותפלה, ודפח"ח.

בשנת תשנ"ט הדפיס י.פ. רייפין מאשרוד מחדש את הספה"ק הנ"ל והשמיט בעל הפי' שהוא הרה"ק ר' זאב הנ"ל זי"ע, והביאו כאילו מימרא זו היא מדעת בעל הבת עין זי"ע, ובודאי במהדורא הבאה ישיב את האבידה לבעליה.

ואסיים בברכה והצלחה

דוד פערער,
מאנסי

אין למדים הלכה מפי סיפורי חסידים

ידוע ומפורסם בין החסידים מפי ספרים וסופרים גודל מעלת סיפורי צדיקים, ואיך שיכולים לפעול בזה ישועות, ושמעורר את האדם לעבודת ה', ויארך הגליון מהכיל כל מה שנכתב ונאמר בזה, וגם אמרו שאף שהרבה מעשיות משובשים ונלקו בחסר ויתר יש להאמין שבכוחם היה לעשות כן, ע"ד צדיק גזור והקב"ה מקיים, ובהזכרת שמם ופעולותיהם מעוררים כוחם גם בזה זי"ז.

האם אין לדבר על חורבן המקדש רק בתיקון נפש?

אמע"כ היושבים בהיכל הבעש"ט:

נתקשיתי בדברי התפארת שלמה פ' ויצא (עה"פ וישא יעקב רגליו) שתפלת הצדיקים בזמן הגלות בעיקר היא על טובות ישראל והשפעות טובות, והר"ר אלימלך זלה"ה לא הי' מדבר כלל מחורבן ביהמ"ק, רק מתיקון הנפש תמיד, וכאשר נבקש על טובת ישראל - ממילא תבוא הגאולה. וצ"ב, שהרי התפארת שלמה בעצמו כותב בכמה מקומות על נחיצות והחיוב והמעלה והנחת רוח של תפלה והשתוקקות לבנין ביהמ"ק ביאת משיח וקיבוץ גלויות בארה"ק (קצת מראה מקומות - פ' פנחס עה"פ ותקרבה בנות צלפחד, וסד"ה ויקרב, ס"פ מסעי ולא תסוב נחלה, פסח קכד, ראה ד"ה כי אם אל המקום, (ועי' בקדושת לוי ח"ב אבות פ"ב לא הכיין למד), פ' בשלח עה"פ ה' ילחם לכם, מסעי עה"פ והתאויתם לכם גבול, יו"כ קג עה"פ ושמעת אל תחנת עבדך, תרומה א"י ועשו לי מקדש, ר"פ תזריע, חנוכה קע ד"ה וצמיחת, שבת קודש סה ד"ה בני היכלא דכסיפין, שם סג ד"ה ממקומך).

והנה שאלתי מידידי ומכירי והרבה ענו לי שיש בזה דרכים שונים למקום, וכל צדיק וצדיק מראה באצבעו.

ושמחתי שמצאתי בהתפארת שלמה (לר"ה לב): וז"ל: בהיות רבן גמליאל מזרע דוד המלך ע"ה שהוא בחינת מלכות, לכן היתה עבודתו לתקן השכינה, אבל ר' יהושע אמר לו אזי לדור שאתה מנהיגו שאין אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים, פי' כי צריך אתה להסתכל ג"כ על השלום של בני להשפיע להם פרנסה ובני חיי ומזוני.

אמנם בכ"ז הנה על צדיק אחד המנהיג ונשיא הדור העולם קיים, ודבר אחד לדור וכו', כי הצ"ע למטה הוא דוגמת צדיק העליון למעלה, לכך רבן גמליאל הוא היה הראש ב"ד והוא אמר מקודש מקודש... כוננת רבן גמליאל הי' שיהי' הדבר מוסכם ליסוד עולם, שבכל דור ודור צ"ל רב ומנהיג, ע"פ יצאו וע"פ יבואו, ואל יהרסו ממנו לעשות כל איש

(ג) ב'סיפורי יעקב' (לר' יעקב סופר מדאבראמיל) עמוד ד, מביא מעשה מהבעשט"ק שאמר לא' שנולד במזל להצליח בגניבה והיה גונב עניים, אמר לו שיגנוב רק אצל עשירים א"ל הגנב הלא חנויותיהם סגורות במנעול חזק א"ל הבעשט"ק אל תפחד כי כל המנעולים יפתחו לפניך.

ובודאי שאסור להאמין כזה על בעשט"ק.

אך בהקדמה שם כ' ששמע המעשיות מצדיקים שהיה נוסע לששים צדיקים וגם סיפר המעשיות לצדיקים וזירוהו להדפיסו, אלא אם נאמר שגם זה שקר אבל יש לו הסכמות (והוא היה בן בנו של ר' זושא מחיראב, שהיה המלמד הפרטי של הגאון ר' מרדכי זאב בנו של הישועות יעקב, כמ"ש שם בהקדמה).

עוד הובא שם (ע' ז) מעשה מגיורת שנתגיירה וטבלה בינה לבין עצמה, שהגירות כשר, וזה אינו, דהא מבואר ביו"ד סי' רסח ס"ג דעכ"פ קבלת המצות צ"ל בפני ג' ומעכב, וגם הטבילה צ"ל עכ"פ בפני א' או שנים.

(ד) ב'רחמי האב' ערך רחמים, ובמדרש ריב"ש טוב מעשה מרבי אליעזר אביו של הבעשט"ק שאליהו הנביא בא אליו בש"ק בדמות עני וחבילתו על כתפו ור"א לא אמר לו שום דבר ולא הוכיחו ובזכות זה זכה להוליד הבעשט"ק, וזה א"א להיות אמת דהא מצווה היה במצות תוכחה ואיך יזכה עוד בשביל זה לשכר כזה. וידוע שהרה"ק מסאטמאר אמר שאסור להאמין לסיפור זה. ועי' ביואל משה, מש"כ מענין סיפורי מעשיות.

(ה) ב'מאיר עיני הגולה' מסופר, שהח"י הרי"ם עזב את רבו ה'באר משה' והתחיל לנסוע לקאצק ובכל פעם שנסע מת א' מבניו עד שהרבנית שלו בכתה מאד שלא יסע עוד כי אמר בפירוש שידוע שזאת הוא מחמת הקפדתו של ה'באר משה', ואע"פ כן נסע ואמר שידוע שימות בשביל זה עוד בנו הגה"ק ר' אברהם מרדכי, ואמר שה'באר משה' לוחם עמו גם אחר פטירתו וע"ז אינו מוחל לו.

והנה הגם שהגה"צ מפילץ מעיד בהקדמה שהמעשיות הם אמת, אבל מעשיה זו א"א להאמין כי הגע בעצמך מה היה אם הח"י הרי"ם באמצע נסיעתו לרבו היה רואה א' טובע בנהר ואם ילך להצילו יתאחר מלנסוע לרבו וכי הו"א שניח א' מישראל לטבוע בנהר בשביל שהוא רוצה לנסוע לרבו בודאי לא, ואם היה עושה כן נקרא רוצח, וא"כ מה בין זה לזה, וחזן מזה א"א להאמין שה'באר משה' רצה להענישו בכך, ולהיות רוצח כזה של בניו

ברם צריך לידע ולהודיע כי הלכה למעשה א"א וגם אסור ללמוד אם הוא בניגוד להלכה, כי זה דבר פשוט ומבואר בכל הספרים, שראשית העבודה היא לקיים התורה כפשוטה ולא לזוז זיו כ"ש מהשו"ע, ובדבר זה אסור ללמוד מרבי אף שאסור להרהר עליו כמבואר בדרך פקודיך ובהוספת מהרצ"א, ובתולדות הנפלאות (מאגליצא ע' כב) ובעוד כמה מקומות אשר צר כאן המקום להעתיק כל דבריהם, (ותה"ל יש לי אוסף גדול בזה), ולא עוד אלא שמעשה המנגד להלכה א"צ להאמין שאכן היה מעשה כזה ואדרבה צריך להכחישו, או לומר שיש בה איזה חסרון או הוספה. ובזכרון טוב (נעשכ"ז ע' יח) כ' שהרה"ק מנעשכ"ז אמר כי הרבה מעשיות בדויים ומעורבים בטעיות וע"כ אינו מחשיב שום סיפורים שמספרים מצדיקים, ועי' שם (ע' יב אות ו) שהכחיש מעשה מפורסם שנדפס בקהל חסידים מענין שה"ש של הרה"ק ר"ר ברוך ממעזבוב, וכי"ג אורות הכחיש מה שמובא בכמה ספרים שהרה"ק מאפטא אכל הרבה שלהד"ם, ובדברי תורה מהה"ק ממונקאטש הכחיש כמה דברים מנפלאות התפא"ש אע"פ שהיה בן בית שם, ובני הה"ק מצאנו הכחישו איזה דברים שכ' בדרכי חיים ממשמשו הנאמן.

^{לוצר החכמה}

ולדוגמא אציין איזה דברים שאינם מדויקים:

(א) בשיחות הר"ן מברסלב (אות ז) מובא, שהה"ק ר' נחמן מהוראדענקא לא היה לו פעם לאכול משך כמה ימים עד שערבי א' נתן לו לחם ונטל ידיו ובירך המוציא ועלה בדעתו הפסוק 'אל תלחם לחם רע עין', והיה בדעתו להמנע מלאכול אע"פ שבירך ברכת המוציא כיון שהמחשבות שלו אינו דבר ריק, עד שעלה במחשבתו הפסוק 'ואת העורבים צויתי לכלכלך', ואז אכל. וצ"ע, דהוא נגד ההלכה להמנע מלאכול מחמת מחשבה כזו, דנמצא שתהיה ברכה לבטלה. ואולי כונתו שידע שיהיה בגדר סכנה אם יאכל, וצ"ע.

(ב) ב'יד יוסף' (מנדלקורן ד' סה אות עג, ומשם בליקוטי אביב רכא), דהרה"ק ר' יעקלי מראדזימין הי"ל גמ' בבא מציעא שקיבל לחתונתו מהרה"ק מקאזניץ ופעם היה הרה"ק ר"ר בונם בביתו והשתוקק לגמרא זו והציע לפניו שיתנה לו ונתנה לו, ואח"כ הצטער מאד הרה"ק מראדזימין על כך, וכששמע זאת הרה"ק ר"ר בונם החזירה לו עפ"י בקשת ב"ב.

וצ"ע אם זה הסיפור אמיתי, דהלא עבר על לא תחמוד, ואולי היה נראה לו שהרה"ק מראדזימין לא נפ"מ ליה בגמ' זו או אחרת ונתן לו אחרת, או הסיפור אינו מדויק ורק ביקשו בשאלה, וצ"ע.

אבל לבעש"ט גם המעשה בלי כונה חשוב הוא כיון דתכליתו להביא לידי כונה (ועי' מהר"י בעלזא פ' נשא מש"כ בחילוקי הכונה בלב או במוח).

ויש להעיר ממ"ש בשלחן הטהור קאמארא סי' סא בור זהב סק"ג, דמבאר שיטת בעש"ט דמחשבה זרה שבאה בתפלתו היא להעלות הניצוץ הקדוש שבה, ואם חוזר לומר בכונה הרי זה מקצר במציאות ה' (עי"ש ביותר הסבר, ויל"ע אם אפשר לסמוך ע"ז להלכה), ועולה מדבריו דשיטת הבעש"ט אינה משום שסופו מביא לכונה אלא שהוא ענין עמוק בפ"ע.

הערות בס' 'דברי שמואל'

ב'דברי שמואל' על התורה מהגה"ק הר"ר שמעלקא מניקלשבורג (פ' בחקותי דרשה בביהכנ"ס) כ' שהקב"ה נותן שכל להאדם אף כשהוא מרוחק ומתועב שיהיה בוחר בטוב ומואס ברע, וזה תלוי באמונת האדם בזה, ולא כתב ראייה לזה.

ויש להביא סמוכין לדבריו מפסוק בתהלים (כו) לולא האמנתי לראות בטוב ה', דקאי על יכולת הבחירה לראות מהו טוב ה', וזהו ע"י האמונה כמ"ש לולא האמנתי, וזה קאי על מי שמרוחק ומתועב כמ"ש רש"י מדברי רז"ל דלכן נקוד על אותיות לולא שלא היה מאמין בעצמו שי"ל חלק לעוה"ב, וזה קאי על מ"ש לפני זה אל תתנני בנפש צרי, ליטול ממני הבחירה, ע"ד שפי' האלגאזי הפסוק מכל משמר נצור לבך שעל זאת יתפלל כל חסיד שלא יהיה לבו נתפס במשמר להכביד לבו ולבטל ממנו הבחירה מחמת ריבוי עונותיו המטמטמין אותו כמו שהיה בפרעה.

ובדרך אגב אעיר עוד בג' דברים שכ' שם באותה דרשה:

א) מענין אלקי אברהם שזהו לכאורה היינו הך מ"ש רש"י בפ' דברים דלכן חשיב כ"א לעצמו לומר שכ"א כדאי לעצמו.

ב) מ"ש מענין בונה ירושלים שהאדם בונה ביהמ"ק וירושלים ע"י המצות ומעש"ט שלו, כן פי' גם ביזרע קודש' פ' תצא.

ג) כ' שם דהתקוה לגאולה יהיה רק מחמת צער השכינה, ויש לציין מ"ש ביערות דבש דרוש א', שהאדם יכוין בברכת ובנה ירושלים שאפילו אם לא יהיה לו תועלת מהגאולה כי ירד לגיהנם לעולם אעפ"כ מבקש על הגאולה, וכן אמר הישמח משה

קטנים חפים מפשע שימותו בעון אביהם, וגם מה היה איכפת ליה להחיי' הרי"ם להטיב עם ה'באר משה' ולהחיותו לבוא אליו אף שנסע גם לקאצק, הלא סו"ס קיבל ממנו הרבה והחזיקו לאיש קדוש ונורא, אלא מאי אין זה אלא מעשה בדוי ומצוץ מהאצבע.

במכתבים הנדפסים בשם הבעש"ט (מכתב יב להתולדות, וכותב שקיבל כן מרבו) שביום שיכעס לא ילמוד כלל, וצ"ב הלא כתיב והגית בו יומם ולילה ומהיכן ההיתר לבטל משם שכעס ואף אם בשכיל זה הולך התורה שלו לסט"א, הלא מלאים כל הספרים מזה שלא יאמר האדם כיון שכל התורה ומצות שלי מוסיפין כח בסט"א לא אלמוד ולא אעשה מצות ח"ו לומר כן, וצ"ל דהכונה שיעשה תשובה ויעסוק בזה כל אותו היום (וה"ה אם לומד תורה לשם תשובה לטהר עצמו) וצ"ע.

עוד שם (במכתב מ), שקיבלו הבעש"ט ותלמידיו עליהם ועל זרעם לכל הדורות לעשות יום משתה ושמחה ביום כו תמוז (שנצחו בו את הרשע פראנק שר"י), ולא שמענו ולא ראינו מי שיהגה כן מתלמידיהם ותלמידי חלמידיהם, וצ"ע וכי מילתא זוטרתי מה שקיבלו עליהם בתוקף כזה שלא יעשו מזה שום עסק, ועל המכתב נאמר שנדפס ע"י ר' ירוחם מאיר ליינער מכת"י.¹

שיטת הבעש"ט הק' במעשה בלי כונה, לעומת שיטת המסילת ישרים

בס' 'החסידות' (תורת בעלזא, ערך עבודה עמ' קמג) הביא ממהר"י מבעלז מחלוקת בין המסילת ישרים והבעשט"ק, דלהמס"י שער הזריזות העיקר הוא הכונה, רק הרגל המעשה נצרך להביא לרצון וכונת הלב (והרגל המעשה נעשה טבע לעומת טבע הגוף הרוצה מנוחה עי"ש), ולהבע"ש גם מעשה בלי כונה טוב, ואפשר עוד יותר טוב כשמכריח עצמו במעשה אף שלבו כל עמו (אולי משום דעושה נגד רצונו). ומקשה מהר"י מבעלז מהגמ' (שבת קיט): דהעונה אמן בכל כוחו קורעין גו"ד, ופי' רבינו יונה ברכות פ"ו משום שהקול מעורר הכונה, ומיישב דע"י שמכריח עצמו לעשות בכל כוחו וזכה לכונה, ונ' כונתו דאף לבעש"ט דמעשה גרידא ג"כ טוב, אין זה אלא לפי שזה יביאנו בסוף לידי כונה, וסוף כונה במעשה תחלה, אך להמס"י כ"ז שלא כיון אין המעשה גרידא נחשב דסוף מעשה במחשבה תחלה לא להיפך,

1. הערת המערכת: בתורת מנחם התוועדויות תשמ"ב, ח"ד עמוד 1909, נדפס בשולי הגליון מענה מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, שמשמע ממנו שמפקפק בדיוק התאריך שבמכתב זה (כ"ו תמוז). וזה בהתאם לשיטתו (אגרות קודש שלו, כרך ח' עמ' רמט) שאיז לדייט בתאריכים שבמכתבי הגניזה.

[אוצר החכמה]

וכן מבואר בתולדות הרה"ק מראפשיץ המובא בגליון הקודם של היכל הבעש"ט.

נחום אבראמאם

בדרשה א' שהוא מבקש על הגאולה אף אם עי"ז יצטרך להדחף לשאול תחית לעולמי עולמים (מרן מסאטמאר מביא, ששמע זאת מזקן א' שהיה אצל הדרשה, וידוע שזה היה בעל 'ברית משה' על הסמ"ג).

הופיע
חלק שני
ניסן - אב

אור חדש!

במשנת מנהגי ישראל

- מנהג אפיית מצות בערב פסח
- מנהג איסור אכילת קטניות בפסח
- מנהג איסור אכילת שרויה בפסח
- מנהג חסידים בנוגע איסור חדש בחו"ל
- מנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות
- מנהג הנחת עשבים ואילנות בשבועות

1234567 ת"ח

HARVEY SHAPIRO / 718.509.6856

ועוד נושאים רבים

ביאור מקיף בהשכלות מנהגי ישראל וסודי סעמיהם

להשיג בחניות ספרים

יולי

